

NOVEL AND SHORT STORY IN MACEDONIAN TURKISH LITERATURE**Seyhan Murtezan İbrahimi**Faculty of Education- Turkish Language Teaching Assistant, International Balkan University - Skopje,
Republic of Macedonia smurtezanibrahimi@gmail.com**Gyūlasfiye Melani**International VIZYON University -Gostivar, Republic of Macedonia gulasfimehani@hotmail.com

Abstract: Literature and language have a profound effect on protecting the language, culture, and nature of a nation. At the same time, they reflect the depth of the past based on historical development of different national documents reinforced with creativity. Though Turkish literature in Macedonia has achieved significant developments during the Ottoman Empire's rule in the Balkans, it has been a long period of depression with its withdrawal from these lands. In a period when started the declination of the legacy left to us by our ancestor, after the WWII during the Former Yugoslavia again has started the prosperity of the literature. In our paper on Turkish Literature in Macedonia, in regards to the historical development of “novel” and “story”, we will focus on the protection of our literary identity and the factors that enabled the development of the history upto date. With the withdrawal of the Ottoman domination from these lands by the end of the Ottoman rule, the Turks fell from the status of sovereign nation to category of minority. After the WWI and WWII, as all living Turks in Balkans, the Turks Macedonia have experienced very difficult period. In various periods Macedonian Turks were forced to compulsory exile, faced various deprivation against Turkish education and media, and it was another impediment against Turkish literature. One of the aims of our paper is to go beyond the framework of the image embodied to us by the foreigners, because Turkish literature in Macedonia has remained vital even after the withdrawal of the Ottoman Empire from these territories. Within the scope of historical frameworks, the history of literature, language cultural development is considered to be dominated by national identity and fellowship. As Macedonian Turkish Literature mentions the development of the story as a genre, it is seen that the first stories were written for children and mostly had didactic purposes. While researching the novel as genre in our study, we encountered the fact that in the modern literature we can only find few number of novels written. Obviously the reason of this lack of novels is due to the fact that writers were not motivated and encouraged in that perspective, but the political developments within history had a role, as well.

Keywords: Literature, novel, short story, Balkans, Turkish literature in Macedonia.

MAKEDONYA TÜRK EDEBİYATINDA ROMAN VE HİKÂYE**Seyhan Murtezan İbrahimi**Eğitim Fakültesi – Türkçe Öğretmenliği Öğretim görevlisi, Uluslararası Balkan Üniversitesi - Üsküp,
Makedonya smurtezanibrahimi@gmail.com**Gyūlasfiye Melani**Uluslararası VIZYON Üniversitesi-Gostivar, Makedonya gulasfimehani@hotmail.com

Özet: Edebiyat ve dil bir milletin dilini, kültürünü, özünü koruyabilmesi için önemli bir etkidir aynı zamanda tarihi gelişimi, farklı ulusal belgelere dayandırıp, yaratıcılıkla pekiştirerek geçmişin derinliğini yansıtmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlardaki hâkimiyeti döneminde Makedonya'daki Türk edebiyatı önemli gelişmeler katetmiş olmasına rağmen bu topraklardan çekilmesiyle de uzun bir dönem bunalım yaşamıştır. Balkan Türk edebiyatı ecdâdımızdan bize emanet bırakılan değerlerin kaybolmaya yüz tuttuğu bir dönemde, İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1944'te kurulmuş olan Sosyalist Yugoslavya döneminde ve devamında yeşermeye başlamıştır. Çalışmamızda Makedonya Türk Edebiyatında ‘roman’ ve ‘hikâye’nin tarihi gelişimi ile birlikte, edebî kimliğimizin korunması ve günümüze kadar gelmesindeki etkenler üzerinde duracağız. Türkler, Osmanlı hâkimiyetinin sona ermesiyle, bu topraklardan çekilmesiyle birlikte egemen millet konumundan azınlık millet statüsüne düşmüştür. Birinci ve İkinci Dünya savaşlarından sonra, diğer Balkan Türklerinde olduğu Makedonya Türkleri de çok zor dönemler geçirmiştir. Belli dönemlerde Makedonya Türkleri göçe zorlanması, Türkçe eğitimi ve Türkçe basınına yasaklar gelmesi bu bölgedeki edebiyatın da sekteye uğramasına sebep olmuştur. Çalışmamızın amaçlarından biri de Makedonya'daki Türk edebiyatının yabancılar tarafından kendi metinlerinde “biz”le ilgili yaratılmaya çalışılan resmin dışına çıkmak, Osmanlı'nın bu topraklardan gidişyle birlikte Türkçe'nin burada hâlâ yaşadığını yayımlanan edebî yapıtlardan saptanabileceğini vurgulamaktır. Tarihsel çerçeveler kapsamında, edebiyat ve dil kültürü gelişimin tarihine değinilirken işlenen konuların ulusal kimlik, dostluk üzerine kurulduğu görülmektedir. Makedonya Türk Edebiyatında hikâyenin bir tür olarak gelişmesinden söz ederken ilk hikâyelerin çocuklar için yazılmış ve çoğunlukla didaktik olan hikâyeler olduğu

görülmektedir. Araştırmamızda roman türü gelişimine değindiğimizde ise Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı'nda romana fazla rastlanmamaktadır. Makedonya Türk yazarlarını bu konuda teşvik edenin olmaması ve edebiyat tarihinin gelişimi süresince yaşanan siyasi olayları bu türün gelişmemesine neden olmuştur.

Anahtar kelimeler: Edebiyat, roman, hikâye, Balkan, Makedonya Türk Edebiyatı.

GİRİŞ

Balkanlar Osmanlı öncesi devirlere giden çok eski bir Türk yerleşim coğrafyasıdır. Makedonya, Türklerin yoğun olarak yerleşmeye başladığı 4. yüzyıldan günümüze kadar Türk kültür ve medeniyetinin yaşatıldığı bir bölgedir. **(Koca, 2017)** Edebiyat denen ve malzemesi dil olan sanat dalı öncelikle ana dil ve ulusal kültür kökenlidir. **(Aytaç, 2013:9)** Dil ve edebiyat, bir milletin köklerini, dilini, kültürünü kısacası özünü koruyabilmesi için önemli bir etkidir. Geçmiş zamanları ve kültürleri anlamada hiçbirşey bize anlatılanlardan daha fazla kavrayış gücü sağlayamaz. Zamanın acımasız akışı beraberinde kaçınılmaz büyük hafıza kayıplarını da getirir ve insan bilincinde telafisi imkânsız bir kayıp hissi uyandırır. **(Sevhan, 2014: 15)** Balkan Savaşlarının sonunda Osmanlı idaresinin bu topraklardan çekilmek zorunda kalması, Makedonya ve genel olarak Balkan Türkleri açısından büyük acıların ve toplu göçlerin yaşandığı zor günlerin başlangıcı olmuştur. İkinci Balkan Savaşı neticesinde Makedonya toprakları parçalanarak Yunanistan, Bulgaristan ve Sırbistan arasında paylaşılmıştır. Bundan sonra 1940 yılına kadar bugünkü Makedonya ve Makedonya'daki Türkler Sırbistan'ın bir parçası olarak Sırp tahakkümü altında yaşamışlardır. 1918 yılında Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı adıyla kurulan, daha sonra 1929 yılında adı Yugoslavya Krallığı olarak değişen ve Sırp tahakkümüne dayanan Krallık Dönemi, çeşitli ekonomik ve sosyo-kültürel baskılarla Makedonya Türklerinin Türkiye'ye göçe zorlandıkları, Türkçe eğitimle Türkçe basının yasaklandığı, dolayısıyla buradaki Türk edebiyatının sekteye uğratıldığı dönem olmuştur. Türkçe okulların kapandığı, Türkçenin yasaklandığı ve buralı Türklerin Türkiye'yle bağlarının koparıldığı bu dönem, Makedonya'daki Türk edebiyatının fetret devri olarak adlandırılabilir. **(Nureski, 2015: 109)**

Çok eski çağlardan beri insanlar dünya genelinde çeşitli uygarlıklar kurmuş, her ulus kendi tarihini, kültürünü oluşturmuştur. Türkiye'nin bir bölümünü de içine alan toplamda on ülkeden (Hırvatistan, Bosna Hersek, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Makedonya, Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan ve Türkiye'nin bir kısmı) oluşan, adını Türkçeden alan Balkan yarımadası, Türk kültürünün doğup büyüdüğü ve varlığını sürdürmekte olduğu topraklardan oluşmaktadır. Beş yüzyıllık hâkimiyeti süresince, sınırları içerisinde bulunan topraklarda, oraları hiç terk etmeyecekmişçesine büyük yatırımlar yapan Osmanlı Devleti'nin, Balkan Savaşları sonucunda Balkanlar'dan el çekmek durumunda kalması, artık son yıllarını yaşamakta olan imparatorluğun sınırları dışında kalan Türkler için her alanda yaşanan tam anlamıyla bir hezimetti. Tabi ki bu son derece ağır hezimetin acı ve eziciliğini, diğer Balkan ülkelerindeki Türkler gibi, hayatlarını Makedonya'da devam ettirmekte *"Atalar emanetisin bize fâ"* derecesine kararlılık gösteren Makedonyalı Türkler de aynı ölçüde tatmışlardır. **(Zekeriya, 1985: 74)**

Edebiyat, malzemesi dil, kaynağı yaşantılar ve hayal gücü olan bir yaratıcılık, başka deyişle bir sanat dalıdır. **(Aytaç, 2009: 9)** Böylece belirli şahsiyetlerin tarihte üstlendikleri roller dışında, yapmış oldukları hareket ve yaşam tarzlarını, kurgu aracılığıyla olay örgüsü çerçevesi içinde edebi eserlere konu edilmiştir. Osmanlı sonrası Balkanlarda kurulan devletlerde Türkler, neredeyse bütün siyasi ve sosyal haklarından mahrum kalmışlardır. Azınlık statüsüne düşen Türklerin Balkanlarda kalması istenmediğinden her türlü baskı ve zorlamaya da maruz kalmışlardır. 1912'den 1940'lara kadar geçen zaman hiç de kolay olmamıştır. Yaşanan savaşlar ve bütün olumsuz koşullar içerisinde bilinçlenen bölgede yaşayan Türkler arasında bir teşkilatlanma söz konusu olur. Bu teşkilatın adı "Yücel Teşkilatı"dır. "Yücel Teşkilatı" üyeleri veya kısaca "Yücelciler", tıpkı birçok destan veya halk hikâyesi kahramanları gibi 1941 yılında Makedonya'da Türklere karşı yapılan haksızlıklara karşı durmak, Makedonya Türklerinin milli ve dini varlıklarını korumak ve yaşatmak üzere faaliyetler yürütmek için bir araya gelen aydınların oluşturduğu toplumsal bir hareket olarak tanımlanabilir. "Yücelciler" in kahramanca mücadele ettiklerini, içerisinde bulundukları Türk toplumunu daha aydınlık bir geleceğe hazırladıklarını söyleyebiliriz. Bunun için inanmışlardı. Bu inanç onların Teşkilata girerken ettikleri yeminden de bellidir. **Yücel mensubu olmak isteyenlerin Kuran, Bayrak ve silah üzerine el basarak ettikleri yeminin bir bölümü şöyledir: "Türklük, Türkiye Cumhuriyeti menfaatleri için gerekirse kanımın son damlasına kadar çarpışıp canımı vereceğim."** Yücelciler o dönemde birçok ilki de başarmışlardır. Bunlar, ilk Türk okulu olan ve günümüzde de eğitim-öğretim hizmetini sürdüren "Tefeyyüz" adlı okulu açması, yeni Türk alfabesi ile okuma kitapları basmak, Üsküp Radyosunda ilk Türkçe yayın ve eğlence programı yapmak gibi birçok yeni oluşum gerçekleştirmiştir. Yücel hareketi siyasi bir hareket olmasının ötesinde Balkanlarda Türk milli kültürü, edebiyatı ve sanatının yaşamasını sağlayan entellektüel bir harekettir. Yücel hareketi ile beraber, bitme noktasına gelmiş Balkan Türk edebiyatının da canlandığını görürüz. Hemen hemen hepsi öğretmen olan Yücel mensupları, hem yetiştirdikleri öğrencileri edebî ürünler verme noktasında yönlendirdiler hem de çıkardıkları gazete ve dergiler etrafında Milli bir edebiyatın şekillenmesine yardımcı oldular. Bu gün Makedonya

Türk edebiyatının varlığı o dönem milli bir şuurla mücadele veren ve bu amaçla Türk edebiyatının kaynak eserlerini Balkanlarda yaşayan Türklere ulaştıran Yücelciler sayesinde olmuştur. (Koca, 2017: 76-78)

Makedonya’da yaşayan Türkler bilirler ki bu topraklarda öz kimliğimizin bilncine varabilmemizi sağlayan en önemli pay, şüphesiz Türk dilinde yayınlanan süreli yayınlar, hikâye, şiir kitapları yani her türlü edebî esere aittir. Bunların başında kuşkusuz Birlik gazetesi gelmektedir. Çağdaş Makedonya Edebiyatının ilk tohumları da bu gazeteyle birlikte atılmıştır. İkinci Dünya savaşının hala devam ettiği 1944 yılının 23 Aralık tarihinde, Üsküp’te ilk sayısı yayımlanan “Birlik” gazetesinin, Makedonya Türklerinin bu topraklardaki geleceğine dair yeni bir umut ışığı yaktığı tarihi bir gerçektir. 1945 li yıllarda Mustafa Karahasan, Abdül Fettah Rauf, Şükrü Ramo yayınladıkları şiir ve hikâyelerle edebiyatımızın tohumlarını yeniden ekmeye başlamışlardır. Yaşanılan farklı siyasi nedenlerden dolayı, Yücel davasının ortaya çıkması, haksız yere yargılanan Üsküplü Türk aydınların idam edilmesi, buna binaen göçün yeniden gündeme gelmesi Çağdaş Türk edebiyatının duraksamasına neden olmuştur.

- Makedonya Türk Edebiyatında Hikâye

Makedonyada Türkçe yazılan hikâyeler, bu topraklarda İkinci Dünya Savaşı öncesine kadar ki Yugoslavya ile yeni kurulan Yugoslavya’da yazılmaya başlayan hikâyeler arasında bir bağın olduğunu söylemek biraz zordur. İkinci Dünya savaşından sonraki dönemde daha doğrusu Yugoslavya Sosyalist Federativ Cumhuriyetinde yazmaya başlayan yazarlarımızın, kendilerinden önce bu topraklarda kimlerin yazıyla uğraştığı, neler yazdıkları konusunda, daha doğrusu ne tür yapıtlar bıraktıkları hakkında bir bilgiye sahip oldukları söylenemez. (Kaya, 1990: 8) Eğer çağdaş hikâyemizin macerasının nereye kadar gittiğini anlamak istiyorsak yaratılan hikâyelerden çok halk hikâyelerine bakmamız doğru olurdu. Biz burada İkinci Dünya Savaşından sonraki dönemden günümüze kadar gelen dönemin yapıtları üzerinde bir yolculuk yapacağız.

Gerçekte bir yazın olarak hikâye bizde şiirden çok daha geç gelişmeye başlamıştır. Takdir edersiniz ki şiir Türk edebiyatında da her zaman daha ağır basmıştır. Makedonya Türk Edebiyatında hikâyenin bir tür olarak gelişmesinden söz ederken ilk hikâyelerin çocuklar için yazılmış ve çoğunlukla didaktik olan hikâyeler olduğunu belirtmek gerekir. Bu nedenle uzun yıllar yazınımızdan konuşurken ilk akla gelen tür çocuk hikâyeleridir. Çocuklar için adanmış hikâyelerimiz özel olarak “Sevinç” ve “Tomurcuk” dergilerinin yayınlanmaya başlamasıyla daha büyük bir hız almış ve bu türle uğraşan yazar arkadaşlarımızın sayısı artmaya başlamıştır. Böylece ilk yıllarda daha Necati Zekeriyâ çocuk hikâyemizi gıpta edilecek bir aşamaya yükselmiştir. (Kaya, 1990: 9)

Hikâyemizin gelişmesinde “Sesler” ve “Çevren” dergilerinin tarihi bir önemi vardır. Bu sanat ve yazın dergilerimizin çıkışı hikâyeye uğraşanları yüreklendirmiş, hikâye türünün gelişmesi çeşitli açılardan desteklenmiştir. Ama bu aşamaya çeşitli ağır yollardan geçerek varabilmiştir. İlk hikâye kitabı - çocuklara yönelik “Küçük Erler” 1950 yılında Mustafa Karahasan tarafından kaleme alınıp yayımlanmıştır. İki yıl sonra Necati Zekeriyâ, Fahri Kaya ve Mahmut Kıratlı’nın birlikte yayınladıkları “Sesler” adlı kitapta Mahmut Kıratlı’nın ilk hikâyeleri yer alıyor. Mahmut Kıratlı’nın “Küçük Hikâyeler” adlı ilk hikâye kitabı ise 1945 yılında okuyucusuyla buluşmuştur. Bundan bir yıl sonra, Mustafa Karahasan’ın “Kalbin Yaşları” ve “Hapishaneden Notlar” adlı iki hikâye kitabı daha çıktı. Bu dönemden sonra sadece çocuklara dönük olan Necati Zekeriyâ’nın “Bizim Sokağın Çocukları” ve Hüseyin Süleyman’ın “Çocuklar” adlı hikâyeler kitapları yayınlandı. (1990: 10) Daha sonraları yetişkinlere yönelik hikâye kitapları arasında 1970 ile 1975 yılları arasında Şükrü Ramo’nun Doğu Makedonya’daki Türklerin savaş ve savaş sonrası yıllardaki yaşamlarını yerel bir dille anlattığı “Yeşil Köy”, Hasan Mercan’ın Yörükler arasında geçirdiği günlerin başarılı bir yankısı olan “Yörük Osman” adlı uzun hikâye kitabı, Süreyya Yusuf’un “Ali Ağa” adlı hikâye kitapları yayımlandı. (1990: 10)

Hikâyelerimizin doğrudan doğruya ya da gıyaben ele alamadıkları bir konu yok denilebilir. Ama gene de savaş, Halk Kurtuluş Savaşı konuları ağır basmaktadır. Hikâyelerimizde, yazarlarımızın özgeçmişleriyle ilgili birçok olaylar da konu olarak ağır basar. Çocuk yıllarını, gençlik dönemlerini, ailelerini, arkadaşlarını, mahalle ve şehirleri birçok yönden anlatırlar. Hikâyelerimizde, yazılarımızda hiç bir dönemde bitmeyen ve tükenmeyen bir konu olarak sevgi var, çalışkan ve dürüst insanların portreleri var. Hikâye kitaplarında yazarlarımızın evrenselliğini de görmek zor değil, yıllardır zaman zaman da olsa önemli bir konu göze çarpmaktadır. Uzun yıllar tekinsiz bir konu olarak bilinen göçü yazınımızda, “Sesler” dergisinin ilk sayılarından birinde yayınladığı bir hikâyede ilk olarak Süreyya Yusuf değmiştir. Bundan sonra bu konu iki kenarı keskin bir bıçak olarak ele alınmaktadır. Hep bir ikilem içinde işlenir ve yansıtılır.

- Makedonya Türk Edebiyatında Roman

Suat Engüllü, bir antolojiye yazdığı değerlendirmede, Makedonya Türkleri’nin modern edebiyatında romana fazla rastlanmamasına şöyle temas eder:

“ Çağdaş Makedonya Türk Edebiyatı’nda roman türünün yokluğu sık sık gündeme gelmiş, bunun nedenleri çokça tartışılmıştır. Bütün bu tartışmaların en önemli odak noktası, Makedonya Türk yazarları arasında roman yaratıcılığının hiçbir zaman, hiçbir şekilde teşvik edilmediğidir. Bunda gerçek payı yok değildir. Her şeyden önce 1949 yılından beri Makedonya’da gerçekleştirilmekte olan Türkçe yayın faaliyeti, yazarlara

hiçbir zaman romanların da yayımlanabileceği izlenimini vermemiş, umudunu uyandırabilecek aşamaya ulaşamamıştır. Öyle ki Makedonyalı Türk yazarları, yayımlanma ihtimali çok az (‘ hiç denecek kadar az’ demesi daha uygun düşer belki) olan roman yazma ‘riskini’ göze alamamışlardır kanısındayız.” (İsen, Engüllü, 1997: 94)

Bölgede **Mustafa Karahasan**’ın 1956’da, önce **Makedonca** basılan **Suzan**, ilk **Türkçe** romandır. **Necati Zekeriya**’nın çocuk romanları olarak da düşünebileceğimiz **Bizim Sokağın Çocukları** 1961’de, **Bizim Sokağın Romeo ve Jüliyeti** 1978’de; **İlhami Emin**’in **Yürüyen Duvar** romanı 2008’de basılmıştır. Yine **Necati Zekeriya**’nın **Eski Sokağın Çocukları** ve **Yeni Sokağın Çocukları**’nı; **İlhami Emin**’in **Kafesi Sevmeyen Maymun**’unu; **Mustafa Karahasan**’ın **Yedi Başlı Dev**’ini ve **Hapishaneden Notlar**’ını da unutmamak gerekir. **Avni Abdullah**’ın **Savaş Yolunda** romanının bir kısmı **Birlik**’te 1972-1973’te; **Şükrü Ramo**’nun **Karışık İşler** romanının bir bölümü de **Sesler**’de 1983’te çıkmıştır. **Sosyalist Yugoslavya**’da, **Türkçe** eğitime hizmet bakımından, hikâye daha elverişli olduğundan roman, **Türkiye**’deki kadar revaçta olmamıştır. **Lanetliler**, kitap olarak 2002’de **Üsküp**’te **Birlik Yayınları** arasında çıkmıştır. Yazar, iç kapak başlığı altına “**Bir kabulü günün romanı**” ibaresini koyduğundan, ana olayın bir gün içinde geçtiğini, hatta eseri okuyup bitirdiğimizde birkaç saatlik bir zaman dilimi içinde geçtiğini anlıyoruz. (Gezgin, 2016)

SONUÇ

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki genelinde Balkan, özelinde de Makedonya Türk Edebiyatı tarihsel açıdan bir geleneğin devamıdır. Osmanlı’nın bu topraklardan çekilmesi sonucunda, Türkler farklı ülkelerin düzenleri, bayrakları altında yaşamaya mahkum edilmiştir. Dolayısıyla da bu durum eğitim ve kültür gelişimini etkilemiştir. Belli bir dönemde Türk okulları kapatılmış, ana dil kullanılmaz hâle gelmiştir. Türkçe eğitimin yeniden verilmeye başladığı dönemlerde bile, ilkökul kitaplarının müfredatı Makedoncadan tercüme olduğu için onların kültür ve geleneği enjekte edilmeye çalışılmıştır. Bundan dolayıdır ki eski hikâyelerde anlatım bozukluklarına rastlamak kolaydır.

Günümüze gelindiğinde ise çok büyük bir eksiklik olmasına rağmen, belirtmeden geçemeyeceğimiz önemli bir nokta, yeni hikâyelerimiz malesef hiç denecek kadar az olmasıdır. Son dönemlerde genç yazarlarımız ağırlıklı olarak şiir ve deneme türlerinde eserler vermektedirler. Çocuklara yönelik, okullarda okutulan Necati Zekeriya’nın çocuk hikâyeleri kitapları yeniden basılarak canlılığını ve devamlılığını korumaktadır.

Roman türünde ise filizlenmelerin başladığını söyleyebiliriz, Yeni Balkan yayınları tarafından bu yıl Mebruh Mirtoski’nin “Dünyanın İki Yüzü” romanı okuyucunun beğenisine sunulmuştur.

Balkanlardaki Türk edebiyatının elimizde olan kaderinin geleceği için kültürel teorist ve sosyolog olan Stuart Hall’ın “The question of cultural identity” eserinde kültür ve kimliğimizi koruma konusunda vurgu yaptığı önemli unsurun, kendimizi nasıl temsil ettiğimiz olduğunu söyler ve şu iki soruyu aslında bizim temsil edilişimizin anahtarı olarak gösterir: Değişken olan bağlama göre biz nasıl temsil edilmişiz ve nasıl kendi kendimizi temsil edebiliriz?

Makedonya Çağdaş Türk Edebiyatı birçok badire atlattıktan sonra, çok şükür ki hâlâ kendi özünü koruyabilmiştir. Bu zorlu süreçte edebiyatımızı günümüze taşıyan yazarlarımızı gruplara göre şöyle sıralayabiliriz: Şükrü Ramo, Enver Tuzcu, Mustafa Karahasan, Süreyya Yusuf, Lütfi Seyfullah, Necati Zekeriya, Fahri Kaya, İlhami Emin gibi şair ve yazarlar birinci gruba aittir. Savaşın getirdiği sıkıntılar ve kötülükler ortadan kalktıkça, insana ve çevreye bakış açısı da bir anlamda değişmiştir. Dolayısıyla ikinci gruptaki şair ve yazarların şiir ve hikâyelerinde işledikleri konulara daha bireysel yorumlar kattıkları görülür. Nusret Dişo Ülkü, Avni Engüllü, Fahri Ali, Suat Engüllü, Alaettin Tahir, Sabit Yusuf gibi şair ve yazarlar ikinci grup şair ve yazarlarından bazılarıdır. (Hayber, 2001: 283) Yeni kuşaklar da: Leyla Şerif Emin, Mehmet Arif, Seyhan Yakup, Rabia Ruşid, Bennu Musli, Mebruh Mirtovski, Emel Hamza Şerif, Yaser Halim, Derya Ruşan v.s.

KAYNAKÇA

- [1] AYTAÇ, G. (2009) *Genel Edebiyat Bilimi*. İstanbul: SAY Yayınları.
- [2] AYTAÇ, G. (2013) *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. İstanbul: SAY Yayınları.
- [3] HAYBER, A. (2001) *Makedonya ve Kosova Türklerinin Edebiyatı*, İstanbul: MEB Yayınları.
- [4] KAYA, F. (1990) *Yugoslavya Türk Hikâyesi Antolojisi*. Üsküp: Birlik Yayınları.
- [5] SEYHAN, A. (2014) *Dünya Edebiyatı Bağlamında Modern Türk Romanı – Kesişen Yazgılar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- [6] KOCA, S. K. (2017) *Makedonya Türk Kültürü, Dili ve Edebiyatı*. TÜRÜK –Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Dergisi.<http://turukdergisi.com>
- [7] KOCA, S. K. *Balkan Türklerinin Yakın Dönem Kahramanları – Yücelciler*.
 - a. Akademik Bakış Dergisi, İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017. <http://www.akademikbakis.org/dergi/> Web. 2017.

- [8] (2007) *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi 7- Makedonya Yugoslavya (Kosova) Türk Edebiyatı*. Haz.Mustafa İsen, Suat Engüllü. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- [9] NURESKİ, Dj. (2015) *Birinci Dünya Savaşı'nın Yüzüncü Yılında Çağdaş Makedonya Türk Şair ve Yazarlarının Eserlerinde Barış, Kardeşlik ve Dostluk*, Balkan Araştırmalar Enstitüsü Dergisi, Cilt 4. Sayı1.06-djuneis-nureski%20(1).pdf
- [10] GEZGİN, F. (2016) *Güler Selim'in Lanetliler Romanı Üzerine Oturduğu Tez*. http://www.hidfestmakedonya.com/index.php?option=com_content&view=article&id=43&Itemid=57&lang=en